

**Sint Jozefkoor Helmond
1922 - 2022**

**POLYFONIE
DOOR DE EEUW(EN) HEEN**

Zondag 5 februari 2023

St. Jozefkerk - Helmond

100 jaar "Cantate Domino canticum novum"

POLYFONIE

DOOR DE EEUW(EN) HEEN

Een selectie van meerstemmige muziek uitgevoerd door het Sint Jozefkoor, de St. Jozefzangertjes en de Capella Musica Sacra in de afgelopen 100 jaar.

Capella Musica Sacra & Projectleden

Jan van de Laar – orgel
Inge Smulders – viool
Carmina Fernandez – viool
Angela Neijmeijer-Leloux – altviool
Wilbert Neijmeijer – cello
Leo Caspers – contrabas

Muzikale leiding: Jo Hennen

Inleiding

Naast het gregoriaans kent het Sint Jozefkoor een polyfone traditie. In de beginjaren, tussen 1922 en 1930 beperkte deze zich voornamelijk tot de destijds populaire orgelmissen van onder meer Haller, Perosi en Cuyper. Met de komst van jongensstemmen vanaf 1930 werd dit repertoire uitgebreid met voornamelijk werken van componisten uit de 15^e en 16^e eeuw waarvan met name Josquin des Prez, Palestrina en Orlando di Lasso genoemd moeten worden. De voorkeur voor deze componisten is mogelijk gelegen in de ervaringen die Theo Driessen in zijn jeugd opdeed. Liturgisch werd de meerstemmigheid beperkt tot uitvoering op de kerkelijke Hoogfeesten, op de “normale” zondagen werd uitsluitend gregoriaans gezongen. Buiten de kerkelijke diensten werd echter vele malen meerstemmig gezongen, bijvoorbeeld bij zangdemonstraties.

De mix gregoriaans / polyfonie heeft voor het Sint Jozefkoor als geheel bestaan tot 2004. Daarna is er om diverse redenen gekozen voor twee aparte geledingen binnen het koor. Deze laatste opzet bleek echter niet goed te werken en is dan ook na een paar jaar weer verlaten. Om toch de polyfone traditie met Kerstmis, Pasen en Pinksteren te kunnen waarborgen is in 2007 een nieuw koor gevormd onder de naam Capella Musica Sacra. Formeel staat dit koor los van het Sint Jozefkoor ofschoon doelstelling en historie een natuurlijke binding vormen.

Het idee voor dit concert ontstond eind 2021 in de voorbereiding voor de activiteiten van het eeuwfeest van het Sint Jozefkoor met als doel hierbij zoveel mogelijk oud-koorleden te betrekken, hetgeen deels gelukt is. Bij de selectie van de werken is getracht zowel een periode van 600 jaar muziekgeschiedenis, 100 jaar uitvoering door het Sint Jozefkoor en de 12 maanden van het kerkelijk jaar te bestrijken. Bij ieder werk is aangegeven hoe de muziek binnen deze criteria geplaatst moet worden.

Voor ieder uitgevoerd werk is onderstaande tijdsbalk toegevoegd waarop aangegeven de tijdsperiode waarin de componist leefde, de periode waarin het werk zeker is uitgevoerd door het Sint Jozefkoor, de St. Jozefzangertjes of de Capella Musica Sacra en de maanden van het kerkelijk jaar – beginnend in november met de eerste zondag van de Advent - waarin het muziekstuk een plaats heeft of kan hebben in de liturgie.

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Sint Jozefkoor Helmond

1922 – 2022

Programma jubileumjaar 2022 -2023

13 oktober 2022	Opening jubileumjaar	St. Jozefkerk
15 oktober 2022	Missa cum Multitudine Presentatie jubileumboek	St. Jozefkerk
6 november 2022	Clash of Times	St. Jozefkerk
5 februari 2023	Polyfonie door de eeuw(en) heen	St. Jozefkerk
19 maart 2023	Dialogoog	St. Lambertuskerk
22 april 2023	Gregoriaanse Kring	St. Jozefkerk
20 mei 2023	Ledendag VvLL	St. Jozefkerk
3 juni 2023	Couperin: Messe des Paroises	St. Lambertuskerk
8 oktober 2023	Afsluiting jubileumjaar	St. Jozefkerk

Meer informatie:
www.sintjozefkoorhelmond.nl/activiteiten-jubileumjaar

Programma

Fantasia en Fuga in C gr. terts BWV 570/946	Johan Sebastian Bach
Ave Maris Stella	Lajos Bárdos
Missa Pange Lingua: KYRIE	Josquin des Prez
Jesu Rex admirabilis	Giovanni Pierluigi da Palestrina
Assumpta est Maria	Gregor Aichinger
O magnum Mysterium	Francis Poulenc
INTERMEZZO: Lento uit strijkkwartet nr.12, Op.96	Antonín Dvořák
Messe de Minuit pour Noël: GLORIA	Marc-Antoine Charpentier
Ave Maria	Tomás Luis de Victoria
O Haupt voll Blut und Wunden	Johan Sebastian Bach
Wer nun den lieben Gott	Felix Mendelssohn
Missa Papae Marcelli: SANCTUS	Giovanni Pierluigi da Palestrina
Missa in honorem Sancti Georgii: BENEDICTUS	Herman Finkers
Ave Maria virgo serena	Josquin des Prez
Mass for 4 voices: AGNUS DEI	William Byrd
Requiem - Introitus & Kyrie	Maurice Duruflé
What Sweeter Music	John Rutter

Fantasia en Fuga in C gr. terts BWV 570/946

Johan Sebastian Bach

Jan van de Laar – orgel

Bach schreef de Fantasia in zijn jaren toen hij in Arnstadt (ca. 1703-1706) als organist werkzaam was. Dit jeugdwerk staat geheel op zich en heeft een heel opgewekt karakter door de toepassing van motorische ritmische figuren. De toepassing van langere noten in de diverse stemmen duidt op het gegeven dat het stuk bedoeld is voor orgel en niet bijvoorbeeld voor het klavecimbel; immers de lange tonen zouden niet kunnen doorklinken zoals dat bij het orgel wel kan. De Fuga BWV 946 heeft een thema dat met een nagenoeg zelfde ritmiek begint als die van de Fantasia. Het werk dateert uit latere handschriften en laat zich ook moeilijk dateren, maar men gaat er van uit dat deze Fuga stamt uit de jaren dat Bach in Leipzig werkzaam was aan de Thomaskerk aldaar. Bach heeft zich net als bij eerdere kortere fuga's gebaseerd op een thema van de Italiaanse componist Tomaso Albinoni.

Ave Maris Stella

Lagos Bárdos

**Ave maris stella, Dei Mater alma,
Atque semper virgo.
Felix caeli porta.**

*Wees gegroet, ster der zee, weldadige
Moeder van God, die altijd zijt Maagd
gebleven, gelukzalige deur des hemels.*

**Sumens illud Ave Gabrielis ore.
Funda nos in pace. Mutans Evae
nomen.**

*Gij, die het Ave uit Gabriëls mond hebt
ontvangen, de naam van Eva omkerend,
bevestig ons in vrede.*

**Solve vinclas reis, profer lumen
caecis: mala nostra pelle, bona cuncta
posce.**

*Breek de boeien van de schuldigen, breng het
licht aan de blinden, verdrijf voor ons al het
kwade en verwerf voor ons al het goede.*

**Virgo singularis, inter onmes mitis,
Nos culpis solutos,
Mites fac et castos.**

*Hoogverheven Maagd, zachtmoedig boven
allen, maak dat wij van zonden ontslagen,
zachtmoedig en eerbaar zijn.*

**Vitam praesta puram, iter para
tuum: ut videntes Iesum semper
collaetemur.**

*Verleen ons een zuiver leven, bereid ons een
veilige levensweg; opdat wij ons in eeuwig-
heid mogen verheugen in het aanschouwen
van Jezus.*

**Sit laus Deo Patri, summo Christo
decus, Spiritui Sancto, Tribus honor
unus.
Amen.**

*Eer aan God de Vader, aan de opperste
Christus het sieraad, aan de Heilige Geest,
één in eer aan de Drieëenheid.
Amen.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Lajos Bárdos (1899 – 1986) was een Hongaars componist, koordirigent en muziekpedagoog. Hij studeerde aan de Franz Liszt Muziekacademie in Boedapest bij Zoltán Kodály en Albert Siklós. Later werd Bárdos docent aan dezelfde academie. Daarnaast was hij koordirigent en componist. Hij componeerde wereldlijke en geestelijke werken, vooral koorwerken. Het doel dat hij zich met zijn loopbaan als componist en dirigent stelde, was het ontwikkelen van de Hongaarse koortraditie, een doel dat hij deelde met Kodály.

Van 1925 tot 1942 was hij als kerkmusicus verbonden aan de Városmajorkerk en van 1942 tot 1962 aan de Matthiaskerk, beide in Boedapest. Tot het einde van zijn leven dirigeerde hij vele koren in Boedapest, terwijl hij ook allerlei kooractiviteiten opzette in de plattelandsgebieden. Net als het werk van Bartók en Kodály, bevatten zijn composities elementen uit de Hongaarse folklore.

Ave Maris Stella is een typisch Maria-motet voor liturgische uitvoering in de maanden mei en oktober. De eerste uitvoering van dit motet vond plaats in mei 1993. Het is tevens één van de vijf Maria-motetten die in 2003 door het koor op CD gezet zijn.

Missa Pange Lingua - KYRIE

Josquin des Prez

Kyrie eleison
Christe eleison
Kyrie eleison.

Heer, ontferm u
Christus, ontferm u
Heer, ontferm u

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

De Missa Pange Lingua is de laatste door Josquin des Prez gecomponeerde mis. Dit moet geweest zijn rond het jaar 1515. Publicatie vond pas plaats in 1539, na de dood van Josquin. Tijdens en kort na het leven van Josquin bestonden er echter talloze exemplaren van de mis. Het thema van de mis is gebaseerd op de melodie van het gregoriaanse *Pange Lingua*:

Pange, lingua, gloriosi Corporis mysterium Sanguinisque pretiosi.

Bezing, tong, het Mysterie van het glorieuze Lichaam, en van het kostbaar Bloed.

Deze hymne, waarschijnlijk gecomponeerd door Thomas van Aquino, wordt in de katholieke eredienst twee keer per jaar gezongen: tijdens de sacramentsprocessie op Witte Donderdag en op Sacramentsdag.

Het Kyrie is een (veelal gezongen) gebed in christelijke Kerkdiensten. In Nederland wordt het vooral in de rooms-katholieke mis en nauwelijks in protestantse diensten gebeden - in tegenstelling tot in het buitenland, waar het Kyrie door protestanten wel vaak een vast gebed is. Het wordt eerst gezongen door de priester of het koor en vervolgens beantwoord door de gelovigen. Meestal wordt het gebruikt in een gebed.

Na het Tweede Vaticaans Concilie zijn er voor de Nederlandse en Belgische kerkprovincie veel moderne gezangen gecomponeerd, waarin een Celebrant of een voorzanger in samenzang met een koor of de gelovige gemeenschap het Heer ontferm U zingen. Ook verschenen veel schuldbelijdenissen waarin de woorden Heer ontferm U (over ons) voorkomen.

Dit laatste is niet terecht. Het Kyrie heeft heel vroeger wel de sfeer van een litanie gekend maar in de Latijnse Mis vóór het laatste concilie bad de priester in de voetgebeden voor het

altaar de schuldbelijdenis, ging daarna de drie trappen van het altaar op, zei dan de introïtustekst aan de rechterzijde van het altaar en bad vervolgens in het midden van het altaar het Kyrie. Het heeft dus niets te maken met ootmoed/schuldbelijdenis maar het is een drempelgebed, om *naar Binnen* te gaan. Daarvoor heeft de mens hulp nodig want uit eigen beweging kan hij dat niet. Zo begint de litanie van alle heiligen ook met het drievoudig *Kyrie eleison* en dan komt "*Christe, audi nos, Christe exaudi nos*". Ook hier dus het Kyrie als drempelgebed. De toevoeging (in de vertaling) "over ons" is niet juist, het staat er niet in het Latijn/Grieks en zij geeft er een ander karakter aan. Schuldbelijdenis/verootmoediging is een ander psychisch gegeven dan ontzag, hulp vragen. Niet met elkaar te vermengen.

Josquin des Prez (1450 - 1521) was een Henegouwse musicus van de Franco-Vlaamse School van polyfonie. Zijn naam luidde in oorsprong 'Jossequin Lebloitte, dit Desprez'. Die verbastering is ook gespeld als Des Prés, Després en Desprez. Hij wordt wel de belangrijkste componist van de hele renaissance genoemd en werkte vooral in Frankrijk en Italië.

Josquin (afgeleid van het Vlaamse "Josken") was befaamd als zanger, componist en pedagoog. Kenmerkend voor zijn muziek zijn de grote doorzichtigheid en de hechte structuur, waarbij de muziek nauw aansluit bij de tekst. In het chanson was hij in de tweede helft van de 15e eeuw de belangrijkste exponent van een nieuwe stijl, waarin de technieken van de canon en het contrapunt werden toegepast op wereldlijke liederen.

De *Missa Pange Lingua* is door het Sint Jozefkoor vele malen uitgevoerd met Kerstmis, Pasen en Pinksteren. Onder meer in het jaar 1975.

Jesu Rex Admirabilis

Giovanni Pierluigi da Palestrina

**Jesu, Rex admirabilis
et triumphator nobilis
dulcedo ineffabilis
totus desiderabilis.**

*Jezus, wonderbaarlijke Koning
en edele overwinnaar
onuitsprekelijke goedheid
volmaakt begeerlijk.*

**(Gr.) Rex virtutum, rex gloriae
rex insignis victoriae
Jesu, largitor gratiae
honor caelistis curiae.**

*Koning der deugden, koning der glorie
koning van opmerkelijke overwinning
Jezus, schenker van genade en hemelse
gerechtigheid.*

**Mane nobiscum Domine
et nos illustra lumine
pulsa mentis caligine
mundum reple dulcedine.**

*Blijf bij ons, Heer
en schijn Uw licht op ons
verjaag de duisternis uit onze gedachten
vul de wereld met zoetheid.*

**(Gr.) Jesus in pace imperat
quae omnem sensum superat
hanc semper mens desiderat
et illo frui properat.**

*Jezus regeert in vrede
wat alle rede te boven gaat
de geest verlangt hier altijd naar
en haast zich om ervan te genieten.*

**Jam prosequamur laudibus
Jesum hymnis et precibus
ut nos donet caelestibus
cum ipso frui sedibus.**

*Ik zal Jezus lof zingen
met gezangen en gebeden
Hij, die met Hem gezeten
ons hemelse vreugde schenkt.*

**(Gr.) Jesu, flos matris virginis
amor nostrae dulcedinis
laus tibi sine terminis
regnum beatitudinis.
Amen.**

*Jezus, bloem van de maagdelijke moeder
liefde is onze zoetheid
lof zij Uw grenzeloze koninkrijk
van gezegenden.
Amen.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Iesu, Rex Admirabilis maakt deel uit van de hymne *Iesu, Dulcis Memoria* die wordt toegeschreven aan St. Bernard van Clairvaux (1090-1153). Deze hymne werd gebruikt tijdens de metten voor het feest van de heilige naam van Jezus, dat werd gevierd op de zondag tussen de besnijdenis en Driekoningen, of bij gebreke van zo'n zondag, op 2 januari. In de liturgische herzieningen van Vaticanum II werd het feest geschrapt, hoewel een votiefmis voor de heilige naam van Jezus was behouden voor devotieel gebruik. Met de uitgave van het herziene Romeins Missaal in maart 2002 werd het feest op 3 januari hersteld als een optionele herdenking.

Giovanni Pierluigi da Palestrina werd omstreeks 1525 geboren, vermoedelijk in Palestrina nabij Rome. In 1537 was hij koorknaap aan de basiliek Santa Maria Maggiore te Rome. Van 1544 tot omstreeks 1551 was hij organist en kapelmeester in de kathedraal van zijn geboortestad. In 1551 werd Palestrina kapelmeester aan de Cappella Giulia van de Sint-Pieter te Rome. In 1555 werd hij door Paus Julius III benoemd tot zanger van de Sixtijnse Kapel. In 1554 publiceerde hij zijn eerste missenboek. In 1555 werd hij door Paus Paulus IV ontslagen omdat hij geen priester was. Een maand later werd hij aangesteld als kapelmeester van de Sint-Jan van Lateranen in Rome, een post die hij tot 1560 bekleedde. In 1555 verscheen zijn eerste boek met vierstemmige madrigalen. Vanaf 1561 (waarschijnlijk tot 1566) was hij kapelmeester van de Santa Maria Maggiore, daarna muziekleraar aan het Seminario Romano. Van 1567 tot 1571 was Palestrina in dienst van kardinaal Ippolito II d'Este, van 1571 tot aan zijn dood op 2 februari 1594 was hij kapelmeester aan de Sint-Pieter, waar hij ook begraven werd. Reeds bij zijn leven bezat Palestrina Europese faam.

Het is niet helemaal duidelijk hoe vaak dit motet door het koor uitgevoerd is tijdens de H. Mis. Wat wel vaststaat is dat het gezongen werd op 5 juni 1983 als onderdeel van het middeleeuwse liturgisch spel *Visitatio Sepulchri* dat destijds meerdere malen en op diverse plaatsen in het land opgevoerd werd door de St. Jozefzangertjes.

Assumpta est Maria

Gregor Aichinger

**Assumpta est Maria in caelum:
Gaudent angeli laudantes
benedicunt Dominum, Alleluia.**

*Maria is opgevaren ten hemel:
De engelen verheugen zich in lofprijzing
en verheerlijken de Heer. Alleluia*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Assumpta est Maria is - uiteraard - een motet voor uitvoering op 15 augustus: Maria hemelvaart. Het zal door het koor diverse malen gezongen zijn in de H. Mis op dit Hoogfeest. Maar ook werd het uitgevoerd tijdens demonstraties waarvan die van 12 november 1949 een mooi voorbeeld is (zie afbeelding, onderdeel 7)

- ... door Jongens en Mannen
gebed:
„Spiritus, qui a Patre procedit, alleluia
Ille Me clarificabit, alleluia”
„De Geest, die uit den Vader voortkomt,
alleluia
Hij zal Mij verheerlijken, alleluia”
(Communio 3de Pinksterdag)
2. „Gaude Virgo” voor 4 st. gemengd koor van Josq. dèr Prés (1450—1521)
 3. Inleidend woord door Theo Driessen
 4. Canon
 5. Korte demonstratie van de Ward-methode: 4de leerjaar „Quinque prudentes” greg.
 6. Blokfluitspel
 1. Piu non si trovano van W. A. Mozart
 2. Menuet I en II van W. A. Mozart
 7. Polyfone gezangen:
 1. Assumpta est Maria van Aichinger (16e eeuw)
 2. Van minne ben ic dus gewont. Clemens n.p.
 3. Ic seg adieu. Clemens n.p. (16e eeuw)
- Morrisdansen:
... enen poten
... d

Gregor Aichinger is een Duitse componist van religieuze muziek tijdens de stilistische overgang van de late renaissance naar de vroege barok. Hij werd in 1564 geboren in Regensburg en was onder meer een leerling van Orlando di Lasso.

Aichinger werd vanaf 1584 organist van de familie van Jakob Fugger in Augsburg. Hij bezocht Italië in de periode 1584-1587 en opnieuw in 1598-1600. Hij schreef voornamelijk kerkelijke koormuziek op Latijnse teksten. Zijn muziek toont een conservatieve smaak, beïnvloed door de Venetiaanse school van componisten, vooral Giovanni Gabrieli, bij wie hij studeerde. Zijn *Cantiones Ecclesiasticae* (1607) was een van de vroegste Duitse voorbeelden van het gebruik van basso continuo. Hij overleed op 21 januari 1628.

O Magnum Mysterium

Francis Poulenc

**O magnum mysterium, et admirabile sacramentum
ut animalia viderent Dominum,
natum in praesepe.
Beata virgo, cujus viscera
meruerunt,
portare Dominum Christum.
Alleluia.**

*O groot mysterie en bewonderenswaardig sacrament,
dat dieren de pasgeboren Heer konden zien,
in een kribbe gelegd.
Gezegende Maagd, wiens schoot waardig
was
om de Heer Jezus Christus te dragen.
Alleluia.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Met de *Quatre motets pour le temps de Noël* componeerde Francis Poulenc in 1951/52 vier heel verschillende kerstmotetten, van het terughoudende en mystieke *O magnum mysterium* tot het uitbundige *Hodie Christus natus est*. Poulenc's unieke idioom, met zijn eigenzinnige ritmiek en tekstplaatsing, zijn pikante gebruik van dissonanten, zijn bijzondere gebruik van de harmonie en zijn vermogen te spelen met klankkleuren, verbindt alle vier de motetten. Het werk is een joyeuze tegenhanger van het viertal motetten voor de lijdenstijd (*Quatre motets pour un temps de pénitence*) dat hij zo'n tien jaar eerder componeerde.

In zijn religieuze koorwerken toont Francis Poulenc zich van zijn meest diepzinnige kant. De aanleiding voor zijn terugkeer naar het rooms-katholieke geloof was het dodelijke auto-ongeluk van een dierbare vriend in 1936. Toen Poulenc het treurige nieuws hoorde, bracht hij een bezoek aan de Zwarte Madonna van Rocamadour in Midden-Frankrijk. Deze spirituele ervaring luidde een nieuwe creatieve periode in.

Francis Poulenc werd geboren als zoon van de grootindustriële Émile Poulenc (1855-1917) en de amateurpianiste Jenny Royer (1864-1915). Zijn vader was een van de stichters van het farmaciebedrijf Rhône-Poulenc. Reeds jong kreeg Francis pianoles van zijn moeder. Als componist was Poulenc vrijwel autodidact; zijn eerste composities maakte hij rond zijn 18e wereldkundig zonder dat hij compositie-onderricht had genoten. Van 1921-1925 genoot hij gedurende enkele jaren compositie-aanwijzingen van Charles Koechlin, een leerling van Gabriel Fauré.

Van Poulenc wordt gezegd dat hij nieuwe melodieën wist te maken in een tijd waarin men van mening was dat er op dat terrein weinig nieuws meer te ontwikkelen was. Zijn composities zijn inderdaad sterk op de melodie gericht. Zijn muziek kan op de luisteraar daardoor overkomen als een opeenvolging van vele grotere en kleinere thema's, zonder dat die diepgaand worden uitgewerkt. Hij hield daarbij vast aan de tonaliteit. Poulenc schreef werken in allerlei muzikale genres.

Poulenc leefde het grootste deel van zijn leven in zijn geboortestad Parijs. Hij overleed er in 1963 aan een hartaanval en werd begraven op het beroemde Parijse kerkhof Père-Lachaise.

De vier kerstmotetten van Poulenc zijn in het begin van het nieuwe millennium voor de eerste keer uitgevoerd door de "polyfone geleding" van het Sint Jozefkoor. De Capella Musica Sacra heeft dit werk uitgevoerd in 2007 en 2008. Alle uitvoeringen vonden plaats tijdens de Nachtmis in de St. Jozefkerk.

INTERMEZZO: Lento uit strijkkwartet nr.12, Op.96

("Het Amerikaanse strijkkwartet")
Antonín Dvořák

Inge Smulders – viool
Carmina Fernandez – viool
Angela Neijmeijer-Leloux – altviool
Wilbert Neijmeijer – cello
Leo Caspers – contrabas

Antonín Dvořák (1841 –1904) was een Tsjechisch componist, dirigent, (alt)violist, organist en muziekpedagoog. Op 6-jarige leeftijd kreeg hij op school van zijn leraar de eerste vioollessen. In 1853 vertrok hij naar Zlonice om Duits te leren, want deze taal was in Bohemen, dat toen deel van Oostenrijk was, belangrijk. Bij Antonín Liehmann, de dirigent van het kerkkoor in Zlonice, kreeg hij piano- en orgelles.

Omdat hij geen baan als organist kon krijgen, werkte hij vanaf de zomer van 1859 als altviolist in het orkest van Karl Komzák, dat in cafés, op marktplaatsen en in kiosken ouvertures, dansen en potpourri's speelde. Gedurende de elf jaren dat hij in dit orkest speelde, bekwaamde hij zich als autodidact in het componeren, zonder dat hij ook maar één werk publiceerde. Aanvankelijk concentreerde hij zich bij het componeren op het strijkkwartet; in totaal zou hij uiteindelijk een oeuvre van 14 strijkkwartetten nalaten. Vanaf 1865 verdiende Dvořák naast met zijn werk aan het theater ook zijn geld met het geven van pianolessen. Twee bekende leerlingen waren de zusters Josefina en Anna Čermáková. Met Anna huwde hij acht jaar later, op 17 november 1873.

Intussen had hij naast zijn kwartetten ook twee symfonieën en het concert in A groot voor cello en piano gecomponeerd, wat later niet door hemzelf bewerkt werd voor orkest. In 1870 had hij zijn eerste opera Alfred geschreven op een Duits libretto van Karl Theodor Körner, maar die werd gedurende zijn leven niet uitgevoerd. In 1871 ging de opera Král a uhlíř (De Koning en de kolenbrander) op een Tsjechisch libretto van Bernhard J. Lobeský in première. Dat werk betekende nog geen doorbraak bij het publiek. In 1873 werd de opera opnieuw ingestudeerd maar het instuderen werd al spoedig beëindigd omdat het werk als te virtuoos gold en de vocale partijen als niet zingbaar beschouwd werden. Dvořák herschreef zijn opera en verliet daarbij de zogenoemde Neudeutsche stijl. Het werk werd in november 1874 met succes uitgevoerd. Om meer tijd voor het componeren te hebben, stopte hij als altviolist in het operaorkest.

Van 1871 tot 1873 werden liederen en kamermuziek uitgevoerd. Toen hij voor zijn hymne *Die Erben des Weißen Berges* voor koor en orkest, op. 30, voor de eerste keer een Tsjechisch-nationaal verhaal als uitgangspunt nam, betekende dat voor hem een regelrechte doorbraak bij het grote publiek.

Vanaf 1874 gaf Dvořák aan een privé-muziekschool muzieklessen en hij nam in februari een betrekking als organist aan in de kerk Sint Adalbert, die hij tot februari 1877 uitoefende. In 1874 diende hij bij de "Oostenrijkse commissie voor de kunst" een verzoek in om een stipendium voor talentvolle, jonge kunstenaars zonder vermogen, die al eigen werken gepubliceerd hebben. Johannes Brahms was in hetzelfde jaar zijn voorspraak voor een vervolgstipendium voor de eenvoudige Moravische Duetten. Vanaf 1878 geraakten beide componisten innig bevriend.

De populair-optimistisch getinte Slavische periode van Dvořák liep vanaf de Slavische dansen, op. 46 (1878) tot de zesde symfonie, op. 60, maar werd rond 1880 voornamelijk vanwege de politieke omstandigheden beëindigd. De nieuwe regering van Eduard von Taaffe trad in augustus 1879 aan en begon in 1880 een taalhervorming die de Duitse taal weerde. Dit had in Oostenrijk en Duitsland tot gevolg dat er een anti-Tsjechische stemming opkwam, die ook voor een aantal uitvoeringen van werken van Dvořák gevolgen had. In het Duitstalige buitenland werden werken, die als Tsjechisch of Slavisch betiteld waren, niet meer graag gespeeld. Hierna werden Dvořáks werken ernstig en pathetisch van aard, en verdween het folkloristische element.

Antonín Dvořák overleed op 62-jarige leeftijd. Hij werd begraven op de begraafplaats van de vesting Vyšehrad in Praag.

Messe de Minuit pour Noël - GLORIA

Marc-Antoine Charpentier

**Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.
Laudamus Te. Benedicimus Te.
Adoramus Te. Glorificamus Te.
Gratias agimus Tibi propter magnam
gloriam tuam.
Domine Deus Rex caelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Iesu Christe.
Domine Deus Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi, suscipe
deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam Tu solus Sanctus.
Tu solus Dominus.
Tu solus altissimus, Iesu Christe.
Cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris.
Amen.**

*Eer aan God in den hoge,
en vrede op aarde aan de mensen
die Hij liefheeft.
Wij loven U. Wij prijzen en aanbidden U.
Wij verheerlijken U
en zeggen U dank
voor uw grote heerlijkheid.
Heer God, hemelse Koning,
God, almachtige Vader;
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus;
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader;
Gij, die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons;
Gij, die wegneemt de zonden der wereld,
aanvaard ons gebed;
Gij, die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt de Heilige.
Gij alleen de Heer.
Gij alleen de Allerhoogste: Jezus Christus,
met de heilige Geest
in de heerlijkheid van God de Vader.
Amen.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Marc-Antoine Charpentier (1643-1704) was een Frans componist. Hij was een leerling van Giacomo Carissimi in Rome. Na zijn terugkeer in Parijs werd hij privé-componist voor Maria van Guise (tot haar dood in 1688) en componeerde later voor de Comédie Française, waar hij samenwerkte met Molière. De samenwerking met de toneelgroep ging nog geruime

tijd door na Molières dood in 1673. Rond 1688 werd Charpentier componist voor de Jezuiten en in 1698 kapelmeester van de Sainte-Chapelle.

Naast twee opera's en muziek voor toneel schreef Charpentier veel kerkmuziek, onder meer tien missen, een requiem en andere liturgische muziek met instrumentale begeleiding, variërend van enkele instrumenten tot volledig orkest. De Prélude van zijn Te Deum in D groot voor solisten, koor en orkest fungeert sinds jaar en dag voor vele Europese televisiekijkers als herkenningmelodie van Eurovisie-uitzendingen. De melodie was ook de basis voor de Eurovisiemars voor harmonieorkest. Dit Te Deum componeerde Charpentier ter ere van de Vrede van Nijmegen in 1678 en is mogelijk voor het eerst opgevoerd in de Sint-Stevenskerk.

De *Messe de Minuit pour Noël* is eind jaren '90 uitgevoerd door het koor in de Nachtmis (uiteraard) en o.l.v. Leontain van Lieshout op CD gezet bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Sint Jozefkoor. Deze CD is destijds uitgebracht onder de titel *Kerstmuziek*, waarop ook diverse carols te beluisteren zijn.

Ave Maria

Tomás Luis de Victoria

**Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum.
Benedicta tu in mulieribus,
et benedictus Fructus ventris tui,
Iesus.**

*Wees gegroet Maria, vol van genade.
De Heer is met U.
Gij zijt de gezegende onder de vrouwen.
En gezegend is Jezus, de Vrucht van Uw
schoot.*

**Sancta Maria, Mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae.
Amen.**

*Heilige Maria, Moeder van God,
bid voor ons, zondaars,
nu en in het uur van onze dood.
Amen.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Tomás Luis de Victoria (1548 - 1611) staat samen met Giovanni Pierluigi da Palestrina en Orlando di Lasso bekend als een van de belangrijkste componisten van de late renaissance. Hij werd vooral bewonderd vanwege de intensiteit van enkele van zijn motetten en van zijn *officies* voor de doden en voor de Goede Week. Zijn bewaard gebleven oeuvre bestaat, in tegenstelling tot dat van zijn collega's, bijna uitsluitend uit gewijde en meerstemmige vocale muziek op Latijnse teksten. Victoria was een katholiek priester die zowel in Spanje als Italië woonde en werkte als organist en zanger. Hij gaf echter de voorkeur aan het leven van een componist boven dat van een artiest.

Als de belangrijkste componist van de contrareformatie in Spanje was hij een van de meest gewaardeerde componisten van sacrale muziek, een genre waaraan hij zich uitsluitend wijdde. Victoria's muziek weerspiegelde zijn persoonlijkheid en drukte de passie van de Spaanse mystiek en religie uit. Zijn werken ondergingen in de 20e eeuw een heropleving. Veel commentatoren horen in zijn muziek een mystieke intensiteit en een directe emotionele aantrekkingskracht, kwaliteiten die volgens sommigen ontbreken in de aantoonbaar meer ritmisch en harmonisch kalme muziek van Palestrina. Er zijn nogal wat verschillen in hun compositiestijlen, zoals de behandeling van melodie en kwartnootdissonanten.

Victoria was een meester in het overlappen en verdelen van koren met meerdere partijen met een geleidelijk afnemende ritmische afstand. Hij neemt niet alleen ingewikkelde partijen voor de stemmen op, maar het orgel wordt in veel van zijn koorstukken bijna als een solist behandeld. Victoria was weliswaar niet de grondlegger van de ontwikkeling van psalmzettingen of antifonen voor twee koren, maar omdat hij doorzette verhoogde hij de populariteit van dergelijk repertoire. Victoria herpubliceerde regelmatig reeds uitgegeven werken met herzieningen in elke heruitgave.

O Haupt voll Blut und Wunden

Johan Sebastian Bach

**O Haupt voll Blut und Wunden,
Voll Schmerz und voller Hohn,
O Haupt, zum Spott gebunden
Mit einer Dornenkron;
O Haupt, sonst schön gezieret
Mit höchster Ehr' und Zier,
Jetzt aber höchst schimpfieret:
Gegrübet sei'st du mir!**

*O hoofd vol bloed en wonden,
bedekt met smaad en hoon,
o hoofd zo wreed geschonden,
uw kroon een doornenkroon,
o hoofd eens schoon en heerlijk
en stralend als de dag,
hoe lijdt Gij nu zo deerlijk!
Ik groet U vol ontzag.*

**Du edles Angesichte,
Davor sonst schrickt und scheut
Das große Weltgewichte,
Wie bist du so bespeit!
Wie bist du so erbleichet!
Wer hat dein Augenlicht,
Dem sonst kein Licht nicht gleichet,
So schändlich zugericht't?**

*O hoofd zo hoog verheven,
o goddelijk gelaat,
waar werelden voor beven,
hoe bitter is uw smaad!
Gij, eens in 't licht gedragen,
door engelen omstuwd,
wie heeft U zo geslagen
gelasterd en gespuwd?*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

O Haupt voll Blut und Wunden is een kerklied van de Lutherse predikant Paul Gerhardt, dat in 1656 voor het eerst verscheen in bundel *Praxis pietatis melica* (Frankfurt). De tekst van Gerhardt is een vertaling van hymne van de Cisterciënzer abt Arnulf van Leuven *Salve caput cruentatum*. Het is de laatste hymne van een cyclus waarin de dichter mediteert over wonden van Jezus door één voor één bij de lichaamsdelen stil te staan. Een selectie van coupletten hieruit werd onder de titel *Membra Jesu Nostri* later door de componist Dietrich Buxtehude op muziek gezet. Al deze stukken behoren tot de lijdensmuziek, muziek bedoeld voor de lijdensstijd.

Zijn grote bekendheid dankt het gezang evenwel aan de centrale rol die het inneemt in de Matthäuspassion van Johann Sebastian Bach. Hij gebruikte dit gezang als Leitmotiv in dit

oratorium, doordat verschillende coupletten als koraal - op verschillende plaatsen, en steeds anders getoonzet - zijn opgenomen. Bach gebruikte de melodie overigens ook in zijn Weihnachtsoratorium. Als afzonderlijk koraal is het als BWV 244 opgenomen in de Werke Verzeichnis van Bach. Een latere toonzetting is van Franz Liszt, die de melodie als uitgangspunt gebruikte voor de zesde statie in zijn Via Crucis (De Heilige Veronica).

Johann Sebastian Bach werd geboren op 21 maart 1685 te Eisenach in de huidige Duitse deelstaat Thüringen als telg van een oud muzikaal geslacht (over 7 generaties telde het meer dan 120 musici). Hij werd gedoopt op 23 maart in de Sankt Georgenkirche. Als tweede naam kreeg de dopeling de naam van zijn peetoom, Sebastian Nagel, stadsblazer uit Gotha. Hij kreeg al op zeer jonge leeftijd vioolles van zijn vader Johann Ambrosius Bach.

Bach wordt door de meeste muzikwetenschappers beschouwd als een van de grootste en invloedrijkste componisten uit de geschiedenis van de klassieke muziek, vanwege de inventiviteit waarmee hij melodie, harmonie en ritme, maar ook diverse muziekstijlen uit zijn tijd en dansvormen combineerde, wat vele componisten na hem inspireerde en wat zij ook trachtten te evenaren. Naast zijn verdienste als componist heeft hij ook als geen ander laten zien hoe belangrijk de constructie van een compositie is, alsmede de maximalisatie van een altijd in proces zijnde spanningsopbouw en -afbouw.

Het Sint Jozefkoor heeft slechts een beperkte traditie als het gaat om werken van Bach. Er zijn geen aanwijzingen dat er vóór 1968 muziek van Bach werd uitgevoerd. Dit veranderde met de komst van Christ Koolen in 1968 als opvolger van Theo Driessen. In de jaren '80 werd onder leiding van Silvère van Lieshout tweemaal de Johannes Passion uitgevoerd. Daarbij is het wat betreft Bach gebleven.

Wer nun den lieben Gott läßt walten

Felix Mendelssohn

**Mein Gott, du weißt am allerbesten
das, was mir gut und nützlich sei.**

*Mijn God, U weet het beste wat goed en
nuttig voor mij is.*

**Hinweg mit allem Menschenwesen,
weg mit dem eigenen Gebäu.**

*Weg met alle mensen, weg met je eigen
gebouw.*

**Gib, Herr, daß ich auf dich nur bau
und dir alleine ganz vertrau.**

*Geef, Heer, dat ik alleen op U vertrouw en
mijn vertrouwen alleen op U stel.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Dit is een van de 8 koraalcantates die Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847) componeerde tussen 1827 en 1832 na bestudering van de muziek van J.S. Bach.

De koorcantate is gebaseerd op de tekst en melodie van de hymne van Georg Neumark (1641). Het is ongebruikelijk dat Mendelssohn een beweging plaatste voor de zetting van het eerste couplet van het lied: het openingsvers uit Israel Clauders koraal "Mein Gott, du haben am allerbesten" (1699). Het is deze eerste strofe die door het koor vandaag gezongen wordt.

Felix Mendelssohn (1809-1847) groeide op in Berlijn in een kunstminnende familie. De gegoede ouders probeerden het humanistische ideaal van opvoeding te realiseren in de opvoeding van hun kinderen. Felix en zijn zus Fanny genoten een brede wetenschappelijke en muzikale opleiding. C.F. Zelter onderwees de jongen in compositie en opende in hem de traditie van de grote Johann Sebastian Bach.

In 1826 had de jonge Mendelssohn zijn stijl gevonden met zijn veelgeprezen meesterwerk, de concertouverture van Shakespeare's *A Midsummer Night's Dream*. Drie jaar later ontwikkelde hij het plan voor de eerste heruitvoering van Bach's Matthäus-Passion na de dood van Johann Sebastian Bach. De twintigjarige gaf daarmee de beslissende impuls aan de Europese Bach-renaissance.

Het geestelijk oeuvre van Mendelssohn werd tot het begin van de 20e eeuw als zijn belangrijkste beschouwd, ook al is het oordeel in de tussentijd wat verschoven. De hoge kwaliteit van deze groep werken valt niet te ontkennen: contrapuntische kunst contrasteert sterk met de cantabile melodie en zachte, instrumentale harmonieën.

Deze cantate is het enige werk van Mendelssohn dat door het Sint Jozefkoor is uitgevoerd zo rond de jaren '80-'90 van de vorige eeuw tijdens de H. Mis in de passietijd, d.w.z. in de maanden maart en april.

Missa Papae Marcelli - SANCTUS

Giovanni Pierluigi da Palestrina

**Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dóminus Deus Sabaoth;
Pleni sunt cæli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.
Benedictus, qui venit in nómine
Dómini.
Hosanna in excelsis.**

*Heilig, heilig, heilig de Heer,
de God der hemelse machten.
Vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.
Gezegend Hij die komt in de naam des
Heren.
Hosanna in den hoge.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Palestrina kan zonder meer de grootmeester van de katholieke kerkmuziek genoemd worden en tevens één van de belangrijkste voorlopers van de moderne westerse klassieke muziek. Hij componeerde ongeveer honderd missen waarvan de *Missa Papae Marcelli* als het absolute hoogtepunt wordt beschouwd. De mis dankt de naam aan de opdrachtgever, paus Marcellus. Palestrina was ook componist van parodiemissen (een mis met bestaande en of wereldlijke fragmenten).

Met enige tegenzin stond de katholieke kerk toe dat het eenstemmige gregoriaans vervangen werd door meerstemmigheid. De belangrijke kerkvergadering, het Concilie van Trente (rond 1550), liet mondjesmaat de meerstemmigheid toe. Als voorbeeld diende de meerstemmigheid zoals de pauselijke componist Palestrina deze toonzette. De componist verstond de kunst de stemmen zo te plaatsen dat alles verstaanbaar was. Hij propageerde eenvoud en verstaanbaarheid van de gezongen teksten.

Het Sanctus is het vierde vaste misgezang van het ordinarium van de H. Mis en is een onderdeel van het Eucharistisch gebed. Het komt na de pefatie en wordt genoemd naar het eerste woord van dit gebed. Na het Sanctus wordt het Eucharistisch gebed vervolgd met de Canon en gaan de gelovigen knielen.

Het Sanctus bestaat eigenlijk uit twee delen: het *Sanctus* (gebaseerd op Jesaja 6:3) en het *Benedictus* (zie Mattheüs 21:9, de intocht van Jezus in Jeruzalem). Het eerste deel is

overgenomen uit de liturgie van de synagoge, waar het op de sabbatmorgen gezongen wordt (het zogenoemde Keduscha). Het is door paus Sixtus I (115-125 AD) ingevoerd in de liturgie en werd door priester en volk samen gezongen. Het is daarmee waarschijnlijk het oudste stuk volkszang tijdens de mis.

De Missa Papae Marcelli werd al in de jaren '30 van de vorige eeuw uitgevoerd door het Sint Jozefkoor. Bijzonder is de uitvoering in de Hoogmis van Eerste Paasdag 1932 die door de KRO live op de radio werd uitgezonden; de eerste uitzending vanuit de St. Jozefkerk. De *Katholieke Radiogids* van 26 maart 1932 schreef o.m. hierover:

“Dank zij den z.g. Ward cursus, in Helmond door den heer Jos Lennards gegeven, is 't mogelijk geworden 'n jongenskoor op te richten, dat al vrij spoedig groot werk kon worden toevertrouwd.

Het koor ondervindt van de zijde der parochianen veel belangstelling, zoodat men binnenkort ook succes durft te hopen van den Volkszang, wanneer daarmee eerstdaags begonnen wordt.

't Spreekt vanzelf, dat met aan zulk een jong koor niet al te hoge eischen mag stellen, zeker niet wat betreft 'n Palestrina-uitvoering, als de Papae Marcelli, welke Zondag ten gehore wordt gebracht. Doch vast staat dat er boven alles een zeer devote uitvoering is te verwachten.“

10.00—12.15

HOOGMIS

uit de St. Jozefskerk te Helmond.

De Hoogmis met assistentie wordt opgedragen door den neomist, den Wel-Eerw. Pater S a n d e r s.

De feestpredikatie geschiedt door den pastoor der parochie, den ZeerEerw. Heer P. E. v. L e e u w e n.

Voor de Mis speelt de organist, de heer H. H o u ë t : „Förste Paaskedag”,
Otto Malling.

De wisselende Gregoriaansche gezangen worden door het Jongens- en Mannenkoor gezongen.

Het Graduale en Alleluiavers zingen de voorzangers. Het Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus en Agnus Dei worden gezongen uit de zes-stemmige

Missa Papae Marcelli van Palestrina, door het jongens- en mannenkoor der parochiekerk onder leiding van den heer Th. D r i e s s e n.

Missa in honorem Sancti Georgii - BENEDICTUS

Herman Finkers

**Benedictus, qui venit in nómine
Dómini.
Hosanna in excelsis.**

*Gezegend Hij die komt in de naam des
Heren.
Hosanna in den hoge.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Herman Finkers componeerde ter gelegenheid van zijn huwelijksinzegening op 15 juni 1990 een Latijnse mis, de *Missa In Honorem Sancti Georgii* oftewel de Sint Joris Mis; die 15e juni nog zonder Credo. Later schreef hij er ook een Credo bij en maakte met derden een bewerking voor koor met een groter ensemble. In de loop der jaren echter groeide zijn behoefte aan een intiemere eigen versie. Hij herschreef zijn mis in een versie voor strijkkwintet, hobo, harp, klavecimbel en koor. Omdat de huwelijksinzegening plaatsvond in de St. Georgiusbasiliek te Almelo en omdat Sint Joris de patroonheilige is van Almelo werd de mis aan Sint Joris gewijd. Sinds een opname en uitzending van de KRO hebben diverse koren de Sint Joris Mis in hun repertoire opgenomen.

De Sint Jorismis is nooit door het Sint Jozefkoor uitgevoerd. Wel door de Capella Musica Sacra die als de voortzetting van de polyfone geleding van het Sint Jozefkoor beschouwd kan worden. De Mis is voor de eerste maal uitgevoerd met Pasen 2009 en later nog eens op 1^e Paasdag en 1^e Pinksterdag 2018.

Herman Finkers (Almelo, 9 december 1954) is een Nederlandse cabaretier en zanger uit Twente die bekendstaat om zijn droogkomische stijl. Hij was actief tussen 1979 en 1999, trok zich in 2000 uit het theater terug en keerde daar in 2007 terug met zijn voorstelling *Na de pauze*.

Finkers wordt sinds zijn jeugd gekenmerkt door een grote aanhankelijkheid aan zijn rooms-katholieke geloof. Hij was in zijn jeugd misdienaar in de Almelse Sint-Egbertuskerk en was er trots op de Latijnse antwoorden allemaal te kennen. Finkers' gelovigheid vindt men - ook al lijkt het op het eerste gezicht ironisch - terug in zijn oeuvre. In *Een Engelhart in Rome*, waarin hij met zijn verstandelijk gehandicapte neef op audiëntie gaat bij de paus, komt het serieuze karakter van Finkers' gelovigheid naar voren. Bij zijn boerderij op het Twentse platteland verzorgt Finkers nog altijd met grote ijver een Onze-Lieve-Vrouwenveldkapel. In 2006 was Finkers een van de initiatiefnemers van een actie voor het behoud als parochiekerk van de Sint-Plechelmusbasiliek in Oldenzaal. In datzelfde jaar verbleef hij een tijd lang bij de broeders van Abdij Koningshoeven in Tilburg. Hij waardeerde daar vooral de stilte en de gregoriaanse muziek. Voor deze zang koestert Finkers een grote liefde: hij trok er zelfs enkele maanden voor naar Gent. In 2007 kwam Finkers ook voor in de Maria-serie van de omroep RKK/KRO en liet daar zien dat hij ook in zijn eigen boerderij een echte kapel heeft ingericht voor gebed en bezinning.

Ave Maria virgo serena

Josquin des Prez

Ave Maria, Gratia plena, Dominus tecum, Virgo serena.

Gegroet Maria, vol mededogen, de Heer zij met u, Maagd ingetogen.

Ave cujus conceptio, solemnus plena gaudio, coelestia, terrestria, nova replet laetitia.

Gegroet gij wier ontvangenis, vol plechtige verheugenis, de aarde en de hemelen van nieuwe vreugd deed wemelen.

Ave cujus nativitas, nostra fuit solemnitas, ut lucifer lux oriens, verum solem praeveniens.

Gegroet, gij wier geboortefeest ons een heilsteken is geweest, als de Ochtendster, in 't oosten staand en vóór de ware zon opgaand.

Ave pia humilitas, sine viro foecunditas, cujus annuntiatio, nostra fuit salvatio.

Gegroet, gij vrome nederigheid, gij, zonder man vol vruchtbaarheid, die de verkondiging ontving waarbij 't om onze redding ging.

Ave vera virginitas, immaculata castitas, cujus purificatio nostra fuit purgatio.

Gegroet, gij ware maagdelijkheid, gij kuise onbezoedeldheid, wier rituele reiniging diende tot onze zuivering.

Ave praeclara omnibus angelicis virtutibus, cujus assumptio, nostra glorificatio.

Gegroet, vrouwe, getooid met al de engelendeugden zonder tal, gij die dankzij uw hemelvaart oorzaak onzer verheffing waart.

O Mater Dei, memento mei. Amen.

O Moeder des Heren, moge ik u deren. Amen

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Het 4-stemmige Ave Maria werd gecomponeerd ten tijde van des Prez's aanstelling aan het hof van kardinaal Sforza te Milaan. Het laat goed horen wat voor een meester Josquin was in de imitatie-techniek: het op verschillende manieren imiteren van thema's binnen een compositie. Des Prez heeft tijdens zijn aanstelling ook kennis gemaakt met een andere grootheid: Leonardo da Vinci, eveneens in die tijd in dienst van de Sforza-familie. Waarschijnlijk heeft Da Vinci zijn 'portret van een muzikant' naar Josquin's beeld gemaakt.

Dit werk is vele malen uitgevoerd door het Sint Jozefkoor en de St. Jozefzangertjes. Uiteraard in de Maria-maanden mei en oktober maar ook bij diverse demonstraties, concerten en huwelijksmissen. In 2003 is het op CD gezet samen met een viertal andere Maria-motetten.

Mass for 4 voices – AGNUS DEI

William Byrd

**Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.**

*Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, ontferm U over ons.*

**Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.**

*Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, ontferm U over ons.*

**Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.**

*Lam Gods, dat wegneemt de zonden der
wereld, geef ons de vrede.*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

De *Mass for four voices* is een koormiszetting van de Engelse componist William Byrd (ca. 1540–1623). Het werd geschreven rond 1592–1593 tijdens het bewind van koningin Elizabeth I, en is een van de drie settings van de Mass Ordinary die hij begin jaren 1590 in Londen publiceerde.

Het Agnus Dei begint - evenals het Gloria en de Credo - met een tweedelig semi-koorgedeelte, een standaardkenmerk van vroege Tudor Mass-cycli. De drie clausules van het Agnus Dei zijn respectievelijk in twee, drie en vier delen opgenomen.

Een bijzonder kenmerk van de mis is de slotzin van het Agnus Dei. Hoewel tekstuitdrukking over het algemeen geen kenmerk is van zestiende-eeuwse miscycli, zag Byrd het einde van de Agnus Dei-tekst '*Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem*' duidelijk als een gelegenheid voor een expressieve behandeling van de woorden. Hij identificeerde vrijwel zeker 'nobis' als de vervolgde Tudor-katholieke gemeenschap, zoals hij had gedaan met veel van de motetteksten die hij in de jaren 1580 had geschreven. Het laatste gebed om vrede aan het einde van de vierstemmige mis is een van de meest bewonderde passages in het hele oeuvre van Byrd. Het is gebouwd op een rusteloze hangende figuur, die een reeks overlappende ingangen genereert, naar een climax toewerkt voordat het overgaat in een lichtgevend laatste majeurekkoord.

William Byrd (1543 - 1623) was een Engels componist en een van de grootste van zijn generatie. Als kind kreeg hij muziekles van Thomas Tallis in de Chapel Royal in Londen. Byrd wordt gerekend tot de zogenaamde virginalisten (Engelse componisten uit het eind van de 16e en begin 17e eeuw die muziek voor het *virginaal* of klavecimbel componeerden). In 1563 werd hij, ondanks zijn jeugdige leeftijd, benoemd tot organist van de kathedraal in Lincoln. In 1569 werd hij beëdigd als Gentleman van de Koninklijke Kapel, maar het schijnt dat hij in Lincoln is gebleven tot 1572, toen hij, tezamen met Tallis, benoemd werd tot organist van de Chapel Royal.

Byrd werd als katholiek herhaaldelijk vervolgd voor het afwijzen van het Anglicanisme. Niettemin bleef hij in de gunst van de koningin, waarschijnlijk omdat hij zonder onderscheid componeerde voor de anglicaanse en de katholieke eredienst. Hij schreef geestelijke en wereldlijke muziek, zowel vocaal als instrumentaal.

De *Mass for four voices* is in de laatste dertig jaar herhaaldelijk uitgevoerd tijdens de hoogfeesten door zowel het Sint Jozefkoor als later de Capella Musica Sacra.

Requiem – INTROITUS & KYRIE

Maurice Duruflé

**Requiem aeternam dona eis, Domine:
et lux perpetua luceat eis.**

**Te decet hymnus, Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum in Jerusalem.**

**Exaudi orationem meam: ad te omnis
caro veniet.**

*Heer, geef hun de eeuwige rust en het
eeuwige licht verlichte hen. Voor U moet men
zingen, God, op de Sion en U Jeruzalem
dankoffers brengen. Tot U, die ons geeft wat
wij vragen, tot U komt al wat leeft.*

Kyrie eleison

Christe eleison

Kyrie eleison

Heer, ontferm u

Christus, ontferm u

Heer, ontferm u

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

Het Requiem van Duruflé uit 1947 is een bewerking van een suite voor orgel die de componist baseerde op gregoriaanse gezangen uit de dodenmis. Hoewel het werk eenzelfde rust en optimisme ademt als het Requiem van Fauré waarmee het zijn populariteit gemeen heeft, is Duruflé's muziektaal stevig in de twintigste eeuw verankerd.

Zelf zei Duruflé over zijn requiem het volgende: *“Ik heb er vooral naar gestreefd mij te verdiepen in de bijzondere stijl van de gregoriaanse gezangen. Zo heb ik mij ingespannen de gregoriaanse ritmiek te verzoenen met de eisen van het moderne metrum (...) het orgel speelt slechts een episodische rol: het komt tussenbeide, niet om het koor te ondersteunen, maar alleen om bepaalde accenten te onderstrepen of om voor een ogenblik de al te ‘menselijke’ sonoriteiten te doen vergeten. Het stelt de idee voor van het tot-rust-komen, van het geloof en de hoop”*.

Maurice Duruflé is een Frans organist en componist uit de vorige eeuw. De volgorde organist – componist geeft aan hoe hij in zijn tijd het bekendst was.

Hij is geboren in 1902 in Louviers, iets ten zuiden van Rouen. Vanaf 1910 was hij leerling van de zangersschool van de kathedraal van Rouen en studeerde er ook piano, orgel en

muziektheorie. In 1919 verhuisde Duruflé naar Parijs, waar hij het conservatorium bezocht. In 1930 werd hij organist van de Saint Etienne-du-Mont in Parijs, bij het Pantheon en dat is hij gebleven tot 1975, toen hij na een auto-ongeluk niet meer kon spelen.

Duruflé was een zeer gerenommeerd organist, zo speelde hij in 1939 de wereldpremière van het orgelconcert van Francis Poulenc. Hij voorzag dit concert op verzoek van Poulenc van registratie-aanwijzingen. Duruflé was daarnaast componist, maar het aantal gepubliceerde werken van hem is niet groot. Hij was een perfectionist, niet gauw tevreden over zijn composities. Zijn 'Requiem' uit 1948 heeft daardoor het lage opusnummer 9.

Duruflé liet zich bij zijn muziek inspireren door de gregoriaanse gezangen die hij uit zijn jeugd kende van de koorschool van Rouen. Die gregoriaanse invloed is zeer herkenbaar in zijn Requiem.

In eerste instantie schreef hij dit Requiem met orkestbegeleiding, een latere versie is met eenvoudiger kamerorkest. In de derde versie bracht hij de begeleiding verder terug tot orgel en cello. Tenslotte schreef hij een transcriptie alleen voor orgel.

Duruflé overleed in 1986.

In de jaren '80 van de vorige eeuw werd het requiem uitgevoerd door de St. Jozefzangertjes. De alt-, tenor en baspartijen werden daarbij gezongen door een aantal heren van het Sint Jozefkoor die toendertijd bekend stonden als “de woensdagavond-groep”, aangezien de repetities voor de meerstemmige werken doorgaans op de woensdagavond plaatsvonden. De uitvoering vond plaats in de St. Lambertuskerk waarbij het koor op het oksaal plaatsnam, naast het Robustelly-orgel bespeeld door Jan van de Laar.

What sweeter music

John Rutter

**What sweeter music can we bring
Than a carol, for to sing
The birth of this our heavenly King?
Awake the voice! Awake the string!**

*Is er lieflijker muziek dan een Carol, die
wij zingen ter ere van de geboorte van
onze hemelse Koning?
Maak de stem en de viool wakker!*

**Dark and dull night, fly hence away,
And give the honour to this day,
That sees December turned to May.**

*Donkere en saaie nacht, vlied heen, en
geef de eer aan de dag
die December zal veranderen in Mei.*

**Why does the chilling winter's morn
Smile, like a field beset with corn?
Or smell like a meadow newly shorn,
Thus, on the sudden? Come and see
The cause, why things thus fragrant be:
'Tis He is born, whose quickening birth
Gives life and luster, public mirth,
To heaven, and the under-earth.**

*Waarom glimlacht de ijskoude
winterochtend als een akker vol koren?
Of geurt een pas gemaaid hooiland,
zomaar, opeens? Kom en zie de bron
van al deze geuren: Hij is geboren,
wiens bezielende geboorte leven en
glans geeft, en vreugde voor allen,
in hemel en op aard benee.*

**We see him come, and know him ours,
Who, with his sunshine and his showers,
Turns all the patient ground to flowers.
The darling of the world is come,
And fit it is, we find a room
To welcome him. The nobler part
Of all the house here, is the heart.**

*Wij weten dat Hij zich ons lot aantrekt,
Hij, die met zonneschijn en regenbuien
de afwachende aarde laat bloeien.
Ons aller favoriet is gekomen en wij
behoren een plek te vinden die waardig
is om hem te ontvangen. En de beste
plek in heel ons levende lijf is: ons hart!*

**Which we will give him; and bequeath
This holly, and this ivy wreath,
To do him honour, who's our King,
And Lord of all this revelling.**

*Dat zullen wij Hem geven; en eveneens
kransen van hulst en klimop,
Hem ter ere, onze Koning, de Heer voor
wie wij ons feest vieren.*

**What sweeter music can we bring,
Than a carol for to sing
The birth of this our heavenly King?**

*Is er lieflijker muziek dan een Carol, die
wij zingen ter ere van de geboorte van
onze hemelse Koning?*

Door de eeuw(en) heen:

tijdvak componist	1400	1450	1500	1550	1600	1650	1700	1750	1800	1850	1900	1950	2000
tijdvak uitvoering	1922	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2022		
maanden kerkelijk jaar	nov	dec	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	

John Rutter (Londen, 24 september 1945) is een Engels componist, organist en koordirigent. Hij ging in Londen samen met de componist John Taverner naar de Highgate School. Nadien ging hij muziek studeren aan Clare College, Cambridge. Aldaar dirigeerde hij van 1975 tot 1979 het collegekoor en was in die functie ook organist. In 1981 richtte hij de Cambridge Singers op, dat hij spoedig tot een van Englands beste kamerkooren maakte.

Hoewel hij niet bijzonder religieus is, schrijft Rutter voornamelijk kerkmuziek, maar hij heeft ook muziek bij vertellingen gecomponeerd (muzikale fabels). Hij heeft zowel meer klassieke werken geschreven, zoals een Gloria, een Magnificat en een Requiem als werken voor de Anglicaanse liturgie, waaronder vooral anthems en een aantal carols. Zijn stijl is eclectisch: hij gebruikt invloeden uit de Engelse, Franse en Duitse koortradities, met enige sporen van popmuziek en jazz.

Engelse carols werden sinds de jaren '80 traditioneel voorafgaande aan de Nachtmis door het Sint Jozefkoor en de Capella Musica Sacra ten gehore gebracht. *What sweeter music* is een carol die echter pas na 2010 in het repertoire is opgenomen.

Dit evenement werd mede mogelijk gemaakt door:

Rotary Helmond

Dirkx Vastgoedonderhoud

Mr. Paul de Gruyter Stichting

Rabobank Helmond Peel Noord

Stichting Morrisdansgroep Helmond

Stichting NKV Gebouw Helmond

Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant

